

מזונות מדובר בשתייתא שבלילתא עקה, שנתן בה הרבה קמח, והיא
 – ומה שאמר רב, שמברך שהכל, מדובר בבלילה רפה – שלא נתן
 בה הרבה קמח. ומבאר רב חסדא: עקה לאכילה עבדי לה – עושים
 אותה לאכילה, ואילו רפה לרפואה קא עבדי לה – עושים אותה
 לרפואה ואין הדרך לעשותה לאכילה, ומשום כך מברך עליה
 שהכל.
 מתיב – הקשה רב יוסף לרב חסדא, שנינו בברייתא, ושנין שבו חשיין
 – מגיסים בכך לערבו יפה) את השתות הרבה – היא שתייתא
 שדיברה בה הגמרא ב'שבת', כיון שאין בעירובה משום לישא,
 ושותין משקה הנקרא איתום המצרי בשבת. ואי סלקא דעתך – ואם
 עולה בדעתך לומר, שבאכילת שתייתא רכה לרפואה קא מכוין,
 קשה, רפואה בשבת מי שרי – וכי מותר לעשות רפואה בשבת. אמר
 ליה אבני לרב יוסף, ואת לא תסברא – וכי אתה אינך סובר
 ששתייתא רכה אף אם היא עשויה לרפואה מותר לאוכלו בשבת, והיא
 תנן – והרי שנינו במשנה (שבת קט), כל האוכלין אוכל אדם לרפואה
 בשבת, וכל המשקין שותה לרפואה, וממה שאמרה המשנה 'כל
 האוכלים' משמע שאף דבר שהוא עשוי לרפואה, כיון שאוכל הוא,
 מותר לאכלו בשבת, ואף שם יש לך להקשות, וכי מותר לעשות
 רפואה בשבת, אלא מה אית לך למימר – מה יש לך לומר בטעם
 ההיתר במשנה שם, דגברא לאכילה קא מכוין – שהאוכל אף
 השותה מתכוין לאכילה, ומשום כך מותר אף אם מתכוין אף
 לרפואה, הקא נמי – אף כאן בשתייתא יש לומר, דגברא לאכילה קא
 מכוין – שהאדם האוכלו מתכוין לאכילה, ולכן אין בו איסור רפואה
 בשבת. לישנא אחרת – ויש שאמרו דבר זה באופן אחר, אלא מה
 אית לך למימר, גברא לאכילה קא מכוין ורפואה ממילא קא
 הויא – שאינו מתכוין רק לאכילה, והרפואה באה לו ממילא, הקא
 נמי, בשתייתא יש לומר, לאכילה קא מכוין ורפואה ממילא קא
 הויא – שהוא מתכוין רק לאכילה, והרפואה באה לו ממילא.
 אומרת הגמרא: וצריכא דרב (ושמואל) – אף ששנינו בברייתא,
 שמותר לאכול שתייתא רכה בשבת, שאף שהוא עשוי לרפואה,
 אוכל הוא, הוצרך רב להשיענו, שחייב לברך עליו. דאמ' מהאי –
 שאם היינו יודעים רק את מה שמבואר בברייתא, ששתייתא נחשב
 אוכל לגבי שבת, לא הייתי יודע שחייב לברך עליו, דהנה אמניא –
 שהייתי יכול לומר, שרק בשבת שהאוכל לאכילה קא מכוין,
 ורפואה ממילא קא הויא – והרפואה ממילא באה לו, אז נחשב
 השתייתא לאוכל, אבל הקא – כאן, לענין הברכה, פיון דלכתלה
 לרפואה קא מכוין – שאינו מתכוין אלא לרפואה ולא לאכילה, לא
 לקרי' עלויה כלל, קא משמע לן – משמענו רב שאין הדבר כן,
 אלא פיון דאית ליה הנאה מיניה – שיש לו הנאה מהשתייתא, שהרי
 הוא דבר מאכל, פני ברוכי – צריך הוא לברך עליו.
 שנינו במשנה: ששל הפת הוא אומר 'המוציא וכו' לחם מן הארץ'.
 הגמרא דנה האם לשון הברכה על הפת היא 'המוציא' ועם ה"א
 בראש התיבה, או 'מוציא' (בלי ה"א בראש התיבה); תנו רבנן
 בברייתא, הבא לאכול פת מה הוא אומר בברכתו, 'המוציא לחם מן
 הארץ' – עם ה"א. רבי נחמיה אומר, אומר 'מוציא לחם מן הארץ'
 – בלי ה"א.
 כלל הוא בלשון הברכה, שיש לומר אותה בלשון עבר, שהוא משבח
 את ה' ואומר שהוא הוציא לחם מן הארץ, שהרי הלחם שהוא בא
 לאכול עתה כבר יצא מן הארץ. לפי כלל זה מפרשת הגמרא את
 המחלוקת של חכמים (תנא קמא) ורבי נחמיה.
 אמר רבא, בלשון 'מוציא', בולי עלמא לא פליגי דאפיק משמע
 – כל התנאים לא נחלקו, ואף חכמים מודים שמשמעותה שכבר
 הוציא, בלשון עבר, וזו לשון ראייה, שכן מצינו דכתבי – שכתוב
 בדברי בלעם על בני ישראל (במדבר ג' כב) 'אל מוציאם מפצרים',
 ופסוק זה נאמר לאחר שכבר יצאו ממצרים, ובלעם מדבר על
 ההוצאה שהוציא אותם כבר, אם כן מוכח שהלשון 'מוציאם'
 משמעותה בלשון עבר. פי פליגי – במה נחלקו התנאים בברייתא,
 בלשון 'המוציא'. רבנן סברי – חכמים סוברים שלשון 'המוציא'

בעיני – שערכה והשוה את פניה כגלוסקאות נאות, תיבין בחלה,
 שגילה שדעתו לעשותם לאכילה, ואם עשאו בלמודין – כנסרים,
 שלא הקפיד על צורתם, פטורים מחלה, שמוכח שמתחילה נתכוין
 לעשותם לכותח.
 הגמרא חזרת לבאר את הדין בכובא דארעא לענין ברכה: אמר ליה
 אבני לרב יוסף, האי כובא דארעא – בלילה של קמח ומים שאינה
 עיטה שנאפית בגומא שבכירה, מאי מברכין עלויה – מה מברכים
 עליו. אמר ליה – השיב לו רב יוסף, מי סברת נהמא הוא – וכי סובר
 הנך, שפת הוא ומברכים עליו המוציא, גובלא בעלמא הוא – אינו
 אלא גיבול של קמח ומים, שאינו נחשב פת, ומברכין עלויה בורא
 מיני מזונות. אומרת הגמרא: מר וזמרא קבע בעודתיה עלויה –
 קבע את סעודתו על כובא דארעא, וברך עלויה המוציא לחם מן
 הארץ, ואחר האכילה בירך שלש ברכות. אמר מר בר רב אשי,
 וארם יוצא פהו – (ככובא דארעא) רי חזרתו – ידי חובת אכילת
 מצה בפסח, מאי טעמא, משום שלהם עוני קרינן ביה – שבמצה
 נאמר (דברים טו) 'לחם עוני', הדיינו, לחם שדרך העני לאוכלו, שאין
 צריך לאכול דוקא לחם שהדרך לקבוע עליו סעודה, אלא אף כובא
 דארעא שאין הדרך לקבוע עליו סעודה, נחשב פת לענין מצה.
 ואמר מר בר רב אשי, האי דוכשא דתמרי – דבש היוצא
 מהתמרים, מברכין עלויה שהכל נהיה בדרו, מאי טעמא, מפני
 שהדבש אינו נחשב חלק מהפרי, אלא כיועה בעלמא הוא. אומרת
 הגמרא: במאן – כשיטת מי אמר מר בר רב אשי דין זה, פי האי תנא
 – כשיטת תנא זה, דתנן (תרומות פ"א מ"ב), דבש תמרים, ויין תפוחים,
 וחומץ ספוגיות – חומץ העשוי מענבים הנשארם בגפן בסוף הבציר,
 שלעולם אינם מתבשלים, ושאר מי פירות (חוץ מויתים וענבים), של
 תרומה, רבי אליעזר מחייב קרן וחומש, אם שתה מהם בשוגג, שמי
 הפירות נחשבים לחלק מהפרי, ורבי יהושע פוטר, שמי הפירות
 אינם חלק מהפרי, אלא זיעה בעלמא הם, ולא חל עליהם שם
 תרומה. ומר בר רב אשי שאמר שעל דבש תמרים מברכים שהכל,
 סבר רבי יהושע.
 אמר ליה ההוא מרבנן לרבא – שאל אחד מהתלמידים את רבא,
 טרימא מהו – דבר הכתוש קצת, ואינו מרוסק, מה מברכים עליו. לא
 הנה אדעתיה דרבא מאי קאמר ליה – לא הבין רבא מה שאל ממנו.
 תיב – ישב רבינא קמיה דרבא – לפני רבא, ואמר ליה לאתו
 תלמיד, על איזו טרימא שאלת, האם השומשמי – כתישת שומשומין
 שנכתשו להוציא מהם שמן קא אמרת – שאלת, או דקורטמי –
 כתישת כרכום, שנעשה כדי ליתן בו יין לשתות קא אמרת – שאלת,
 או דפורצני – כתישת ענבים שנכתשו כדי לתת על החרצנים מים
 לעשותם תמוד קא אמרת – שאלת. אדקהי והכי – בעוד ששאל
 רבינא את התלמיד מה היתה שאלתו, מתוך דברי רבינא, אפקיה
 רבא לדעתיה – הבין רבא את כוונת אותו תלמיד, ואמר ליה
 לתלמיד, השילתא ודאי קא אמרת – ודאי כוונתך היא לשאלו מה
 מברכים על דבר מעוך, ואדברתן מלתא – והזכרתני הלכה, הא –
 את מה דאמר רב אשי, האי תמרי – אלו התמרים של תרומה,
 מותר לעשות מהן טרימא, שאינו מפסיד את התרומה בכך,
 שכתישת התמרים אינה שינוי לגריעותא, ואסור לשרות את
 התמרים במים לעשות מהן שבר, שהוא מפסיד את התרומה, כיון
 שתמרים שנעשה מהם שיכר, משתנים לגריעותא. וכיון שטרימא יש
 עליו שם תרומה, מוכח, שלא נשתנה מכמו שהיה קודם, שאף
 הטרימא נחשב לפרי, ויש לברך עליו בורא פרי העץ כמו שבירכו על
 התמרים קודם שכתשם. מסיקה הגמרא: והלכתא – וההלכה היא,
 דתמרי ועבדיהו מרימא – תמרים שכתשום, מברכין עלויהו בורא
 פרי העץ, מאי טעמא, דבמלתיהו קיימי דרמעי קרא – שמה
 שכתשם אינו נחשב שינוי, ועדיין הם כמו שהיו מתחילה.
 אומרת הגמרא: שתייתא – תבשיל העשוי מקמח שעשוי מקליות, רב
 אמר, מברכים עליו שהכל נהיה בדרו, ושמואל אמר, מברכים
 עליו בורא מיני מזונות. אמר רב חסדא, ולא פליגי – ולא נחלקו
 בזה רב ושמואל, אלא הא – מה שאמר שמואל, שמברך בורא מיני

1 דְּאִפִּיק מְשַׁמַּע - משמעותה שכבר הוציא, בלשון עבר, שכן מצינו
 2 דְּכִתְיִב - שכתוב בפסוק, בדברי משה רבינו לבני ישראל בסוף
 3 ארבעים שנה שהיו במדבר (דברים ח טו), 'הַמוֹצֵיא לָךְ מִיָּם מִצֹּר
 4 הַחֲלֹמַיִשׁ, שה' הוציא לבני ישראל מים מן הסלע בכל הימים שהיו
 5 במדבר, ומשה אמר את הדברים לאחר שכבר הוציא להם מים מן
 6 הסלע, אם כן מוכח שלשון 'המוציא' משמעותה בלשון עבר, ולכן
 7 היא ראויה לברך בה. וְרַבִּי נַחֲמִיָּה סָבַר, שהלשון 'המוציא' דְּמַפִּיק
 8 מְשַׁמַּע - משמעותה שיוציא, בלשון עתיד, ולא בלשון עבר, שכן
 9 מצינו שְׁנַאֲמַר בפסוק, בדברי ה' אל משה שיאמר לבני ישראל בעוד
 10 הם במצרים (שמות ו ז), 'אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצֵיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סַבְּלוֹת
 11 מִצְרַיִם', ובאותה שעה עדיין לא יצאו, ועל כך שיוציא אותם בעתיד
 12 אמר לשון 'המוציא', אם כן מוכח שלשון זו היא לשון עתיד ולא לשון
 13 עבר, ולכן אינה לשון הראויה לברך בה.
 14 הגמרא מבאר כיצד יבארו חכמים לשיטתם את הפסוק שממנו
 15 הוכיח רבי נחמיה: וְרַבֵּנּוּ - וחכמים החולקים על רבי נחמיה וסוברים
 16 שלשון 'המוציא' היא לשון עבר, יאמרו שֶׁהָהוּא - הפסוק 'המוציא
 17 אתכם מתחת סבלות מצרים', פירושו הוא, דְּהָכִי קָאָמַר לְהוּ קוֹדֶשָׁא
 18 פְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל - שכך אמר להם הקדוש ברוך הוא לבני ישראל,
 19 כִּד מְפִיקְנָא לְכוּ - כאשר אוציא אתכם ממצרים, עֲבִידְנָא לְכוּ
 20 מִלְּתָא כִּי הִכִּי דִידְעִיתוּ דְאֲנָא הוּא דְאִפִּיקִית יְתְבוּן מִמִּצְרַיִם -

21 אעשה לכם דבר, כדי שתדעו שאני הוא שהוצאתי אתכם ממצרים,
 22 דְּכִתְיִב - כפי שכתוב בראש הפסוק, 'וַיִּדְעֶתֶם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם
 23 הַמוֹצֵיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סַבְּלוֹת מִצְרַיִם', כלומר, לאחר שאגאל אתכם
 24 בזרוע נטויה, באותה שעה תדעו שאני הוא ה' אלהיכם, ואני הוא
 25 שהוצאתי אתכם מסבלות מצרים. וכיון שהפסוק מדבר על הידיעה
 26 שידעו לאחר שיצאו, הוא אומר בלשון עבר, שה' הוציא אותם
 27 ממצרים.
 28 הגמרא מביאה מעשה שהיה, בענין זה של לשון הברכה שנחלקו בו
 29 התנאים בברייתא: מְשַׁתְּפְּחִין לֵיהּ רַבֵּנּוּ לְרַבִּי זִירָא - משבחים היו
 30 החכמים לפני רבי זירא [את] פֶּר -[בנו של] רַב זְבִיד, שהוא אֲחוּהָ
 31 [-אחיו] דְּרַב שְׁמַעוֹן פֶּר רַב זְבִיד, והיו אומרים עליו דְּאָדָם [-שאדם]
 32 גְּדוֹל הוּא, וְבָקִי בְּבִרְכוֹת הוּא. אָמַר לְהֶם רַבִּי זִירָא לְחַכְמַיִם,
 33 לְבִשְׁיבָא חֲכָם זֶה לְיִדְכֶם הִבִּיאוּהוּ לְיָדַי. וּמִנָּא חָדָא אִיִּקְלַע לְגַבְיָה -
 34 פעם אחת נודמן החכם לפני רבי זירא, אִפִּיקוּ לֵיהּ רִיפְתָּא - הוציאו
 35 לו לחכם פת לאכול, פְּתַח בְּבִרְכָה וְאָמַר 'מוֹצֵיא', כדברי רבי נחמיה
 36 בברייתא. כאשר שמע רבי זירא את ברכתו תמה ואָמַר, וכי זֶה הוּא
 37 שְׁאוּמְרִים עָלָיו דְּאָדָם גְּדוֹל הוּא וְבָקִי בְּבִרְכוֹת הוּא, בְּשִׁלְמָא - מובן
 38 הדבר שאומרים עליו כך, אִי אָמַר - אילו היה אומר בברכתו
 39 'הַמוֹצֵיא' כדברי חכמים בברייתא,

ברכות – דף לה עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שבת קודש) קלג

59 **בְּבִרְכָא** (כרובו) וְסִלְקָא (תרד) וְקָרָא (דלעת), שירקות אלו דרך
60 בני אדם לאוכלם מבושלים, ובעודם חיים ברכתם 'שהכל' אֲלָא מה
61 שאמר עוד רב חסדא, כֹּל יִרְק שֶׁתְּחַלְתּוּ 'בּוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה' כאשר
62 שֶׁלְקוּ ברכתו 'שֶׁהַכֹּל נִהְיָ בְּדַבְּרֵי', הֵיכִי מְשַׁבְּחָת לָהּ, איזה ירק דרך
63 בני אדם לאוכלו דווקא חי.
64 משיבה הגמרא: אָמַר רַב נְחֶמְךָ פְּרִי יִצְחָק, מְשַׁבְּחָת לָהּ כְּתוּמֵי
65 (שומים) וְכִרְתֵּי וְכִרְשִׁין, שירקות אלו דרך בני אדם לאוכלם רק
66 בעודם חיים, ואין הדרך לאוכלם מבושלים, ובהם אמר רב חסדא
67 שבעודם חיים מברך עליהם 'בורא פרי האדמה', וכאשר נתבשלו
68 מברך עליהם 'שהכל נהיה בדברו'.
69 הגמרא מביאה דעה נוספת: דָּרַשׁ רַב נְחֶמְךָ מִשּׁוּם רִבִּינִי, וּמְנֵוּ וּמֵי
70 הוא שכינהו רב נחמן רבינו, שְׁמוֹאֵל, שֶׁלְקוֹת מְבַרְכִין עֲלֵיהֶם 'בּוֹרָא
71 פְּרִי הָאֲדָמָה'. וְחִבְרִינוּ הַיּוֹרְדִים מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְבַבְל, וּמְנֵוּ – וּמֵי הוּא
72 הַנְקֵרָא כֶּךָ, עוֹלָא, מְשַׁמְיָה דְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, שֶׁלְקוֹת מְבַרְכִין עֲלֵיהֶן
73 'שֶׁהַכֹּל נִהְיָ בְּדַבְּרֵי'. והבין רב נחמן, ששמואל ורבי יוחנן דיברו על
74 כל מיני הירקות ולא חילקו כפי שחילק רב חסדא, ואכן יש מחלוקת
75 ביניהם בהלכה זו. מוסיף רב נחמן, וְאֵינִי אוֹמֵר, שמחלוקת זו של
76 שמואל ורבי יוחנן, בְּמַחְלֻקְתָּ תְנַאֵים הִיא שְׁנֵינֵיהּ. שנחלקו תנאים אם
77 הבישול מבטל מהמאכל את שמו, ואף מחלוקת שמואל ורבי יוחנן
78 תלויה בוה, וכפי שיתבאר.
79 רב נחמן מביא מחלוקת תנאים בבירייתא, בענין מצה מבושלת, האם
80 יוצאים בה ידי חובת אכילת מצה בפסח ותולה בזה מחלוקת
81 האמוראים: דְּתַנַּיָא בְּבִרְיֵיתָא (תוספתא פסחים פ"ב ה"א), וְיִצְחָאן יְדֵי חוֹבַת
82 אכילת מצה של מצה בפסח בְּרִיקָא (פת דקה) הַשְּׂרִי בְּמִים, וְכֵן
83 בְּמִבוּשָׁל וּבְלֶבֶד שְׁלֵא נְמוּחָ בְּבִישׁוּלָהּ, שהמצה נקראת 'לחם עוני'
84 (דברים טו א) ואף השרוי והמבושול בכלל זה, דְּבִרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יוֹסִי
85 אוֹמֵר, וְיִצְחָאִים בְּרִיקָא הַשְּׂרִי, שהוא בכלל 'לחם עוני', אֲבָל לֹא
86 יוצאים בְּמִבוּשָׁל אֵף עַל פִּי שְׁלֵא נְמוּחָ בְּבִישׁוּלָהּ, שכיון שנתבשל
87 אינו בכלל 'לחם עוני', משום שאינו נקרא עוד 'לחם'.
88 ואומר רב נחמן, שמחלוקת שמואל ורבי יוחנן תלויה במחלוקת רבי
89 מאיר ורבי יעסו. ששמואל שאמר שמברכים על שלקות 'בורא פרי
90 האדמה', טעמו מפני שהבישול לא ביטל ממנו שם 'פרי', והוא כרבי
91 מאיר שהבישול אינו מבטל מהריק שם לחם. ורבי יוחנן הסובר
92 שמברכים על שלקות 'שהכל נהיה בדברו', טעמו מפני שהבישול
93 מבטל שם 'פרי', והוא כשיטת רבי יוסי שהבישול ביטל מהריק שם
94 לחם.
95 הגמרא דוחה את דברי רב נחמן: וְלֹא הִיא, מחלוקת שמואל ורבי
96 יוחנן אינה תלויה במחלוקת תנאים זו. שאפשר לדחות ולומר, כְּבוּלֵי
97 עֲלֵמָא – שכל התנאים בבירייתא סוברים ששֶׁלְקוֹת מְבַרְכִין עֲלֵיהֶן
98 'בּוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה', שאף על פי שנתבשלו, לענין ברכה הרי הם
99 כבתחילה, וְעַד כָּאֵן לֹא קָאֵמַר רַבִּי יוֹסִי תָּהִם – כל מה שאמר רבי
100 יוסי שם בבירייתא, שאין יוצאים במצה מבושלת, אֲלָא מִשּׁוּם דְּכִדֵּי
101 לצאת ידי חובת מצה, כְּעֵינָן – אנו צריכים שיזיה מַעֲסָה שֶׁל
102 מַצָּה, ובמצה מבושלת לִיבָא – אין טעם מצה, ולכן אף על פי שהיא
103 עדיין נקראת 'לחם' אין יוצאין בה. אֲבָל הִבָּא, בענין הברכה על
104 שלקות, אֲפִילוּ רַבִּי יוֹסִי מוֹדָה שֶׁמִּבְרַךְ 'בורא פרי האדמה', שעדיין
105 יש בהם שם 'פרי'.
106 הגמרא לעיל הביאה את דברי עולא בשם רבי יוחנן, שעל שלקות
107 מברך 'שהכל נהיה בדברו'. הגמרא מבררת האם אכן זו היא שיטת
108 רבי יוחנן: אָמַר רַבִּי חֵיטָא פְּרִי אֲבָא, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, שֶׁלְקוֹת מְבַרְכִין
109 עֲלֵיהֶם 'בּוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה'. ואילו רבי פנמיין פְּרִי יִפְתָּ אָמַר בְּשֵׁם
110 רַבִּי יוֹחָנָן, שֶׁלְקוֹת מְבַרְכִין עֲלֵיהֶם 'שֶׁהַכֹּל נִהְיָ בְּדַבְּרֵי'. נמצא
111 שנחלקו תלמידי רבי יוחנן, מה היא שיטתו בענין הברכה על שלקות.
112 אָמַר רַב נְחֶמְךָ פְּרִי יִצְחָק, מה שאמר עולא בשם רבי יוחנן, שהברכה
113 על שלקות 'שהכל נהיה בדברו', קָבַע עוֹלָא לְשַׁבְּשְׁתִּיהּ (את שיבושו)
114 בְּרַבִּי פְּנִמְיִין פְּרִי יִפְתָּ, כלומר, עולא למד הלכה זו בצורה משובשת
115 כדברי רבי פנמיין שאמר כן בשם רבי יוחנן, עד שנתקעה ונקבעה
116 בליבו, ולאחר מכן חזר ואמר זאת בבית המדרש בשם רבי יוחנן.

1 שאם היה נוהג כך, אֲשַׁמְעִינִי מַעֲמָא – היה מלמדנו בזה שפירוש
2 הפסוק 'המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים', הוא כפי שפירשו אותו
3 חכמים, שכיון שהוא מברך בלשון 'המוציא' אנו לומדים מכך שלשון
4 'המוציא' היא לשון עבר, ואם כן גם בפסוק שכתוב 'המוציא' פירשו
5 בלשון עבר. וְעוֹד אֲשַׁמְעִינִי דְהִלְכְתָא בְּרַבְּנָן – שהלכה כחכמים
6 החולקים על רבי נחמיה ואומרים שלשון 'המוציא' היא לשון עבר,
7 והיא לשון ראיה לברכה. אֲלָא עֵתָא דְאָמַר בְּבִרְכָתָא 'מוֹצִיא, מֵאִי
8 קָא מְשַׁמְעֵ לֵן, הלא בלשון 'מוציא' כולם מודים שהיא ראיה
9 לברכה.
10 מבארת הגמרא: וְאִיהוּ דְעֵבֶד – ואותו חכם שעשה כן ובירך בלשון
11 'מוציא', הטעם שעשה כן מפני שרצה לְאִפּוּקֵי נְפִשְׁיָהּ מִפְּלוּגוֹתָא –
12 להוציא עצמו מן המחלוקת ולברך בלשון שהיא ראיה לכל הדעות,
13 ולכן בירך בלשון שבה כולם מודים.
14 פוסקת הגמרא הלכה באיזו לשון יש לברך: וְהִלְכְתָא, שיש לומר
15 בברכה 'המוציא לחם מן הארץ' כדברי חכמים בבירייתא, משום
16 דְקִיָּימָא לֵן – שמקובל בידינו כשיטת רַבְּנָן, דְאָמַרְי שגם הלשון
17 'המוציא' דְאִפּוּקֵי מְשַׁמְעֵ – משמעותה שכבר הוציא, בלשון עבר,
18 והיא לשון הראיה לברכה.
19 שנינו במשנה: וְעַל הַיְרֻקוֹת אוֹמֵר וכו' 'בורא פרי האדמה'.
20 הגמרא דנה בענין שלקות ירקות מבושלים, האם מברך עליהם
21 'בורא פרי האדמה': אמרת הגמרא: קְתַנֵּי – שנה התנא במשנה
22 שמברך על הַיְרֻקוֹת 'בורא פרי האדמה', דְקִיָּימָא דְפִתָּ – באופן הדומה
23 לפת, שגשגתה אף היא במשנה. ויש לדרוק מִכָּר, מָה – כשם שהפת
24 שגשגתה היא דבר שְׁנִשְׁתַּנְּתָה עַל יְדֵי הָאוֹר, שהרי העיסה נאפית
25 בתנור ונעשית פת, אֵף יְרֻקוֹת שגשגתה התנא, נְמֵי – גם כן מדובר
26 באופן שְׁנִשְׁתַּנְּתָה עַל יְדֵי הָאוֹר בבישול, ואף על אופן זה אמרה המשנה
27 שמברך על הירקות 'בורא פרי האדמה', מפני שיש עליהם שם 'פרי'
28 כבתחילה. ועל כך אָמַר רַבְּנַאי מְשַׁמְיָה דְאִבְנֵי, וְזֹאת אוֹמֵרְתָּ – מכאן
29 יש ללמוד שכל הַשְּׁלֻקוֹת (ירקות מבושלים) מְבַרְכִין עֲלֵיהֶן 'בּוֹרָא
30 פְּרִי הָאֲדָמָה', ואין אומרים שמכיון שגשגתו בבישול נשתנית הברכה
31 שלהם. (מִמָּא) – ממה אנו לומדים כן, מְדַרְכְתֵּינִי – מכך שגשגתה התנא
32 דין הברכה על יְרֻקוֹת, דְקִיָּימָא דְפִתָּ, ופת נשתנית על ידי האור).
33 הגמרא מביאה שיטות האמוראים בענין הברכה על שלקות: דָּרַשׁ רַב
34 חֲסִדָא, מִשּׁוּם רִבִּינִי, וּמְנֵוּ – ומי הוא שכינהו רב חסדא 'רבינו', רַב,
35 שֶׁלְקוֹת מְבַרְכִין עֲלֵיהֶם 'בּוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה'. המשך רב חסדא
36 ודרש, וְרַבּוֹתֵינוּ הַיּוֹרְדִין מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְבַבְל, וּמְנֵוּ – ומי הוא
37 המכונה כך, עוֹלָא, מְשַׁמְיָה דְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, שֶׁלְקוֹת מְבַרְכִין עֲלֵיהֶן
38 'שֶׁהַכֹּל נִהְיָ בְּדַבְּרֵי', שכיון שגשגתו בבישול נשתנית הברכה
39 שלהם, ואין מברכים עליהם 'בורא פרי האדמה' כמו על ירקות חיים.
40 נמצא שיש מחלוקת בין רב לרבי יוחנן בענין הברכה על שלקות.
41 רב חסדא מיישב שאין מחלוקת בין רב לרבי יוחנן: מוסיף רב חסדא,
42 וְאֵינִי אוֹמֵר שאין מחלוקת ביניהם, וכולם מודים שיש שלקות
43 שברכתם 'בורא פרי האדמה' ויש שלקות שברכתם 'שהכל נהיה
44 בדברו', והכלל בזה הוא, שכל יִרְק שֶׁתְּחַלְתּוּ 'בּוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה',
45 כלומר, כל ירק שדרך בני אדם לאוכלו חי, ולכן כשהוא חי ברכתו
46 'בורא פרי האדמה', כאשר שֶׁלְקוּ (בישולו) נשתנה ונעשה גרוע ממה
47 שהיה בתחילה, שאין דרך בני אדם לאוכלו מבושול, ולכן אין לברך
48 עליו 'בורא פרי האדמה', אלא ברכתו 'שֶׁהַכֹּל נִהְיָ בְּדַבְּרֵי' כמו
49 שמברכים על שאר מאכלים. וְכֹל יִרְק שֶׁתְּחַלְתּוּ (בעודו חי) 'שֶׁהַכֹּל
50 נִהְיָ בְּדַבְּרֵי', משום שאין דרך בני אדם לאוכלו חי, כאשר שֶׁלְקוּ
51 והביאו לדרך אכילתו, באופן זה הוא עיקר חשיבות הפרי, ולכן
52 ברכתו 'בּוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה'. ורב שאמר שמברכים על שלקות 'בורא
53 פרי האדמה', דיבר על ירקות שדרך בני אדם לאוכלם מבושלים,
54 ורבי יוחנן שאמר שמברכים על שלקות 'שהכל נהיה בדברו', דיבר
55 על ירקות שדרך בני אדם לאוכלם חיים.
56 שואלת הגמרא: בְּשֶׁלְמָא – מובן מה שאמר רב חסדא, כֹּל יִרְק
57 שֶׁתְּחַלְתּוּ – בעודו חי ברכתו 'שֶׁהַכֹּל נִהְיָ בְּדַבְּרֵי' כאשר שֶׁלְקוּ
58 ברכתו 'בּוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה', מְשַׁבְּחָת לָהּ – מוצא אתה דין זה

23 מזה מברכים עליו. וְאָמַר לְהוֹ, מְבָרְכִין עֲלוּיָהּ [–עליו] בְּזֵרָא פְרִי
 24 הָאֲדָמָה, שאף על פי שנתבשל עדיין הוא כבתחילה ושם 'פרי' עליו.
 25 אם כן מוכח שרבי יוחנן סובר שהשלקות קיימים עוד בשמם הראשון
 26 ומברך עליהם 'בורא פרי האדמה'.
 27 רבי זירא מביא הוכחה נוספת שרבי יוחנן סובר שהברכה על שלקות
 28 'בורא פרי האדמה': וְעוֹד אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַר אֲבָא, אֲנִי רֵאִיתִי אֶת
 29 רַבִּי יוֹחָנָן שֶׁאֵבֵל זֵית מְלִיתָ, ועל ידי המליחה הוא דומה למבושל,
 30 וּבְרִיךְ עֲלוּ בִּתְחִלָּה – קודם האכילה ברכה ראשונה, וְכֵן בְּסוֹף
 31 האכילה ברכה אחרונה. מבארת הגמרא את ההוכחה: אִי אֲמַרְתָּ
 32 בְּשֶׁלֶמָא – המעשה מובן אם תאמר שרבי יוחנן סובר ששְׁלֵקוֹת
 33 בְּמִלְתֵיהוּ קְיָיִמי – עומדים עדיין בשמם הראשון כמו שהיו לפני
 34 הבישול, והברכה על זית מליח אינה שונה מהברכה על זית חי שאינו
 35 מליח, אם כן בִּתְחִלָּה – קודם האכילה מְבָרְךְ עֲלוּ 'בְּזֵרָא פְרִי הָעֵץ',
 36 וּלְבִסוּף – לאחר האכילה מְבָרְךְ עֲלוּ פְרֻכָה אַחַת מֵעֵין שְׁלֵשׁ,
 37 שהזית הוא משבעת המינים, וזו היא ברכה אחרונה על פרי משבעת
 38 המינים. וברכות אלו בירך רבי יוחנן על הזית המליח. אֲלָא אִי אֲמַרְתָּ
 39 – אלא אם תאמר שרבי יוחנן סובר ששְׁלֵקוֹת לֹא בְּמִלְתֵיהוּ קְיָיִמי
 40 – אינם עומדים עוד בשמם הראשון, שנשתנה שמם על ידי הבישול,
 41 אם כן, בְּשֶׁלֶמָא – מובן הדבר שבתְחִלָּה מְבָרְךְ עֲלוּ – על הזית
 42 המליח ברכה ראשונה שְׁהֵבֵל נְהִיָה בְּדְבָרוֹ, כפי שמברכים על שאר
 43 מאכלים, שזו הברכה שצריך לברך על שלקות אם נאמר שנשתנה
 44 שמו בבישול, אֲלָא לְבִסוּף מֵאִי מְבָרְךְ – איזו ברכה הוא מברך, הלא

1 רבי זירא מקשה כמה קושיות על המחלוקת שהובאה בבית המדרש
 2 בין תלמידי רבי יוחנן: תְּנִי [–עייך] בְּה רַבִּי זִירָא – במחלוקת שהובאה
 3 בבית המדרש בין תלמידיו של רבי יוחנן, והיה תמה, וְכִי מָה הָעֵנִין
 4 להזכיר בבית המדרש דברי רַבִּי בְּנִימִין בַּר יִפְתָּ אֲצֵל דְּבַרִּי רַבִּי חִיָּיא
 5 בַּר אֲבָא, הלא רבי בנימין בר יפת אינו ראוי לחלוק עליו, מכיון שרַבִּי
 6 חִיָּיא בַּר אֲבָא דִּיִיק – מדקדק בלשון רבו, וְכֵן הוּא נְמִיר שְׁמַעְתָּא –
 7 לומד את השמועה מפיו של רַבִּי יוֹחָנָן רַבִּיָהּ, ואילו רַבִּי בְּנִימִין בַּר
 8 יִפְתָּ לֹא דִיִיק – אינו מדקדק.
 9 מוסיף רבי זירא ומקשה: וְעוֹד טַעַם שֶׁאֵין לְהַבִּיא אֶת דְּבַרִּי רַבִּי בְּנִימִין
 10 בַּר יִפְתָּ בְּמַחְלוקת עִם רַבִּי חִיָּיא בַר אֲבָא, שְׂרַבִּי חִיָּיא בַּר אֲבָא כֹּל
 11 תְּלַתִּין יוֹמִין מִהֲדַר תְּלַמוּדִיהָ קָמִיָה דְּרַבִּי יוֹחָנָן רַבִּיָהּ – בכל
 12 שלושים יום היה חוזר על תלמודו לפני רבי יוחנן רבו, וְאֵילוּ רַבִּי
 13 בְּנִימִין בַּר יִפְתָּ לֹא מִהֲדַר – לא היה חוזר על תלמודו.
 14 מוסיף עוד רבי זירא ומקשה: וְעוֹד יֵשׁ לְתַמוּהָ מְדוּעָה הוּבָאָה שְׁמוּעָתוּ
 15 שֶׁל רַבִּי בְּנִימִין בְּבֵית הַמְדַרְשׁ, בַּר מִן דִּין וְכַר מִן דִּין – חוץ מזה וחוץ
 16 מזה, כלומר, מלבד שתי ראיות אלו שהוכחנו שאין לחשוש כלל
 17 לדברי רבי בנימין בר יפת כשנחלק על רבי חייא, יֵשׁ לְהוֹסִיף וּלְהוֹכִיחַ
 18 מִמַּעֲשֵׂה שְׁהִיָה, שְׁמִימִי לֹא אִמַר רַבִּי יוֹחָנָן שֶׁהַבְּרַכָּה עַל שְׁלֵקוֹת הִיא
 19 'שֶׁהַכֹּל נְהִיָה בְּדַבְרוֹ', כפי שאמר בשמו רבי בנימין בר יפת. דְּהָהוּא
 20 תוֹרְמָסָא – שהיה מעשה במין קטנית הנקרא תורמוס, דְּשֶׁלְקֵי לִיהָ
 21 שְׁבַע זְמָנִין בְּקִרְדָּה – שהדרך לבשלו שבע פעמים בקדירה, וְאֲבָלִי
 22 לִיהָ – ורגילים לאוכלו בְּקִנּוּת סְעוּדָה. אֲתוּ [–באו] וּשְׁאֵלוּ לְרַבִּי יוֹחָנָן

1 לאחר שנשתנה שמו על ידי הבישול אין לו עוד את מעלת שבעת
 2 המינים כמו שיש בזית חי, ואין מברך אחריו כלום. וכיון שרבי יוחנן
 3 בירך אחריו ברכה אחרונה, מוכח שהוא סובר שהשלקות קיימים
 4 עדיין בשמם הראשון, וברכתם לא משתנית, ומברך עליהם כפי
 5 שמברך בעודם חיים.
 6 הגמרא דוחה את ההוכחה: **דִּילְמָא** – שמא הברכה שבירך רבי יוחנן
 7 לאחר אכילת הזית המליח היתה ברכת **'בּוֹרָא נְפִשׁוֹת רַבּוֹת וְחֶסְרוֹנָן**
 8 **עַל כָּל מַה שְּׁבָרָא'**. כלומר, שמא רבי יוחנן סובר שעל דבר שאיבד
 9 את עיקר ברכתו יש לברך אחריו 'בורא נפשות', ולכן אף ששלקות
 10 אינם קיימים בשמם הראשון, מברכים עליהם, ורבי יוחנן בירך על
 11 הזית מליח בתחילה 'שהכל נהיה בדברו', ולאחריו בירך 'בורא
 12 נפשות'.
 13 הגמרא מקשה על שיטת הסוברים שהברכה על שלקות 'בורא פרי
 14 האדמה', ממשנה העוסקת במצות אכילת מרור בפסח: **מִתֵּיב רַב**
 15 **יִצְחָק פֶּר שְׂמוּאֵל**, שנינו במשנה (פסחים טז.) לגבי מצות אכילת מרור,
 16 **הִירְקוֹת שְׂאֵדָם יוֹצֵא בְּהֵן יְדֵי חוֹבְתוֹ** באכילת מרור **בְּפֶסֶח**, כיצד
 17 יאכלם ויצא ידי חובתו, **יוֹצֵא בְּהֵן** – באכילת עלי הירקות, וכן **בְּקִלְחָ**
 18 **[גבעול אמצעי] שְׁלֵהָן, אֲכָל לֹא יוֹצֵא** בהם כאשר הם **בְּבוֹשִׁין**
 19 **בחומץ וכן לֹא** כאשר הם **שְׁלוּקִין** [מבושלים בישול רב] **וכן לֹא**

20 כאשר הם **מְבוֹשְׁלִין** [בישול רגיל]. **וְאִי סֵלְקָא דְעֵתָךְ** – ואם עולה על
 21 דעתך לומר שהשלקות **בְּמִלְתֵּיהוּ קָאִי** – עדיין קיימים בשמם
 22 הראשון כפי שהיו בעודם חיים, ולא נשתנה שמם בבישול, אם כן
 23 בירקות **שְׁלוּקִין, אֲמַאי לֹא יוֹצֵא** בהם ידי חובת אכילת מרור, הלא
 24 עדיין שם מרור עליהם. אלא מוכח מדברי המשנה, שירקות שלוקים
 25 אינם קיימים עוד בשמם הראשון מפני שנשתנו בבישול, ולכן אין
 26 יוצאים בהם ידי חובת אכילת מרור. ויש ללמוד מכך אף לענין ברכה,
 27 שהשלקות נשתנו בבישול ואינם נקראים עוד 'פרי', ואין מברך
 28 עליהם 'בורא פרי האדמה' אלא 'שהכל נהיה בדברו'.
 29 מתרצת הגמרא: **שְׂאֵנֵי הָתָם** – שונה הדין שם בענין מצות אכילת
 30 מרור, משום **דְּבַעֵינָן** – שאנו צריכים שיהיה בירק **טַעַם** של **מְרוֹר**,
 31 ובירקות שלוקין **לִיבָא** – אין טעם מרור, ולכן אינו יוצא בהם ידי חובת
 32 אכילת מרור. אך לענין ברכה עדיין הוא נקרא 'פרי', ומברך עליו
 33 'בורא פרי האדמה'.
 34 הגמרא שבה למעשה שהיה, שרבי יוחנן אכל זית מליח ובירך עליו
 35 תחילה וסוף: שואלת הגמרא, **אָמַר לִיה רַבִּי יְרֵמְיָה לְרַבִּי זִירָא, רַבִּי**
 36 **יוֹחָנָן הֵיכִי מְבַרְךְ** [כיצד בירך] **עַל זֵית מְלִיחַ** ברכה אחרונה, הלא
 37 הגרעין של הזית אינו ראוי לאכילה, ופיוֹן **דְּשְׁקוּלָא** **לְגַרְעֵינִיה** –
 38 שניטל הגרעין מן הזית, ואכל רבי יוחנן את הזית ללא גרעין,